

Οι Τρεις Ιεράρχες πάνε σχολείο

Φίλιππος Μανδηλαράς

Προστάτες είναι των γραμμάτων και των μαθητών, των σχολείων και των πανεπιστημιακών σχολών. Πατέρες τούς ονομάζουμε και Άγιους της Εκκλησίας, ο ένας, μάλιστα, έγραψε τα λόγια της Θείας Λειτουργίας. Ο άλλος γιορτάζεται μ' όλες τις τιμές κάθε Πρωτοχρονιά κι ο τρίτος, μέσα από την ποίησή του, μας μιλάει στην καρδιά.

Ποιοι είναι;

Για να μιλήσει κανείς για τον Βασίλειο, τον Γρηγόριο και τον Ιωάννη, θα πρέπει να ψάξει πίσω από το κερί, τους ψαλμούς και το λιβάνι. Έτσι θα βρει ανθρώπους που κάθε μέρα γι' άλλους έβαζαν καζάνι, που ζητούσανε δικαιοσύνη, με τη γλώσσα τους ροδάνι, και πίστευαν πως όποιος γράμματα μαθαίνει ποτέ δε χάνει.

Ιωάννης Χρυσόστομος: Αν ο Θεός δίνει βασιλικό σκήπτρο σε κάποιον, το δίνει για να απονέμει δικαιοσύνη. Τίποτε άλλο!

Γρηγόριος Θεολόγος: Η παιδεία, αυτοκράτορά μου, πρέπει να κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στα ανθρώπινα αγαθά!

Βασίλειος, Γρηγόριος κι Ιωάννης μεγαλώνουν σε μια μακρινή εποχή, τότε που άλλαζε ο κόσμος κι από τη Δύση κοίταζε πάλι προς την Ανατολή. Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος μόλις έχει κηρύξει ανεξιθρησκεία. Κανένας δεν τιμωρείται, επειδή ακολουθεί αυτή ή εκείνη τη λατρεία. Για πρώτη φορά οι χριστιανοί μπορούν να λατρεύουν ελεύθερα τον Θεό τους!

Όμως, τον χάρτη της αυτοκρατορίας μελετώντας, κάτι βλέπει και λέει μονολογώντας:

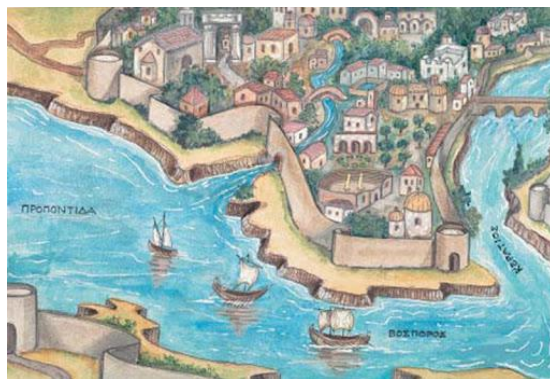
- Αφού ο πλούτος όλος είναι στην Ανατολή κι αφού από εκεί εισβάλλουν οι πιο πολλοί εχθροί, αφού εκεί ζουν μεγάλοι πληθυσμοί κι ένα σωρό ανήσυχοι μα πλούσιοι λαοί, πρέπει να πάω κι εγώ εκεί, μια πόλη να ιδρύσω ισχυρή και το όνομά μου να δοξαστεί.

Έτσι, αποφασίζει να μεταφέρει την πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας!

Βασίλειος και Γρηγόριος γεννιούνται τη χρονιά που η Κωνσταντινούπολη νικάει τη Ρώμη την παλιά.

Μα μη νομίζεις πως ο νέος κόσμος που μεγαλώνουν οι δυο τους είναι δίκαιος και ειρηνικός, κι όλοι κοιτάνε το καλό τους!

Όχι! Διαμάχες υπάρχουν ένα σωρό στην αυτοκρατορία, πεινούν οι φτωχοί και βγαίνουν στην επαιτεία, δεν εννοούν οι πλούσιοι να κάνουν αγγαρεία!

Βασίλειος και Γρηγόριος είναι από οικογένειες πλούσιες, ευσεβείς, χριστιανικές κι όταν μεγαλώνουν, τους στέλνουν στην Αθήνα, που τότε ήταν σπουδαίο κέντρο γραμμάτων και τεχνών, για σπουδές.

Γνωρίζονται, γίνονται φίλοι καλοί, καρδιακοί, μιλούν για τη φιλοσοφία, τον Όμηρο και τη ρητορική, μα αυτό που τους ενώνει πιο πολύ είναι η αγάπη για την ασκητική ζωή.

Γρηγόριος Θεολόγος: Εγώ θα ήθελα να πάω στην έρημο και να ασκητέψω σε μια σπηλιά. Αυτή τη ζωή επιθυμώ!

Μέγας Βασίλειος: Συμφωνώ, αλλά θέλω να προστατέψω την πίστη μας από τους Εθνικούς και τις αιρέσεις. Αυτό προτιμώ!

Ιουλιανός (μελλοντικός αυτοκράτορας): Είστε με τα καλά σας; Εγώ θέλω τον κόσμο όλο να διοικώ και τους 12 θεούς να προσκυνώ!

Γίνονται πολλά μέσα στην αυτοκρατορία τον καιρό εκείνο, βρίσκουν λόγους να διαφωνούν οι άνθρωποι για τούτο ή για κείνο.

Δύση εναντίον Ανατολής

Εμείς καταγόμαστε από την ένδοξη, την παλαιά κι αυθεντική Ρώμη με τις αξίες και τις παραδόσεις της. Δε θα δεχόμαστε διατάγματα από τη Νέα Ρώμη!

Πλούσιοι εναντίον φτωχών

Μα, για πόσο ακόμα θα πλουτίζουν οι πλούσιοι και θα φτωχαίνουν οι φτωχοί;

Εθνικοί εναντίον χριστιανών

Δε σας καταλαβαίνω εσάς τους χριστιανούς. Σας ενοχλούν οι θυσίες μας, αλλά ξεχνάτε ότι είστε πολύ πολύ λιγότεροι. Είστε μειοψηφία!

Χριστιανοί εναντίον χριστιανών

- Ο Χριστός είναι τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος!
- Όχι, ο Χριστός είναι δημιούργημα του Θεού. Δεν είναι Θεός!
- Ο Θεός είναι ένας κι έχει τρία πρόσωπα που έχουν την ίδια θεία ουσία: τον Πατέρα, τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα.
- Για ποιο πράγμα μαλώνουν; Δεν καταλαβαίνω ...
- Δε συμφωνούν στο ποια είναι η ουσία του Θεού και πόσα πρόσωπα έχει! Άλλοι λένε έτσι, άλλοι αλλιώς κι άλλοι παραλλιώς.

Ο Βασίλειος, ο Γρηγόριος και λίγο αργότερα ο Ιωάννης θα βάλουν όλες τους τις δυνάμεις ώστε να λυθούν αυτές οι διαφωνίες!

Ο Βασίλειος γίνεται επίσκοπος στην Καισάρεια. Για της πόλης το καλό εργάζεται ακούραστος, δίχως ωράρια.

Πρώτα απ' όλα, θα φροντίσω να στεγαστούν τα παιδιά κι οι ηλικιωμένοι, οι ασθενείς και όσοι από τη φτώχεια και την πείνα είναι εξασθενημένοι.

Ιδρύει λοιπόν τη Βασιλειάδα, μια πολιτεία αγάπης, όπου ζουν όσοι δεν έχουν πού να γείρουν το κεφάλι τους για να κοιμηθούν.

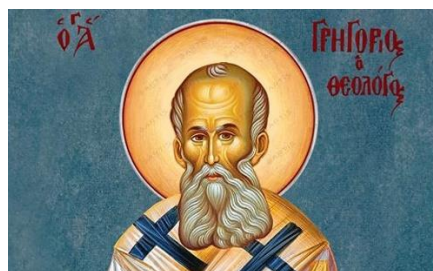
Μέγας Βασίλειος: Πρέπει τα μικρά παιδιά μόρφωση ν' αποκτήσουν, πρέπει οι γονείς γι' αυτό αμέσως να φροντίσουν.

Ιδρύει λοιπόν, σχολεία όπου τα παιδιά μαθαίνουν γράμματα, γραφή, τον λόγο να χειρίζονται, των αρχαίων τη φιλοσοφία και τη ρητορική.

- Μα γιατί κάνεις όλα αυτά; Γιατί κουράζεσαι;

Μέγας Βασίλειος: Πρέπει να ενδιαφερόμαστε περισσότερο για τις ανάγκες των συνανθρώπων μας παρά για τις δικές μας!

Ο Γρηγόριος, πάλι, τρεις πόθους έχει στη ζωή: ειρήνη, ησυχία και απόλυτη σιωπή. Του αρέσει η ποίηση κι η θεολογία, κόσμο πολύ δε θέλει γύρω του, ούτε και φασαρία.

Όμως, ο νέος αυτοκράτορας στην πρωτεύουσα τον καλεί. Τον ορίζει αρχιεπίσκοπο, του μιλάει και τον θερμοπαρακαλεί:

- Θέλω να συμβιβάσεις τις διαφωνίες, να πάψουν ανάμεσα στους χριστιανούς οι φασαρίες, να γεφυρώσεις με τον θερμό σου λόγο όλες τις διαφορές, την πίστη να αναστήσεις απ' όλες τις διαβολές!

Προσπαθεί ο Γρηγόριος, μα δεν είναι εύκολο αυτό που ο αυτοκράτορας ζητά. Μεγάλοι εγωισμοί, μεγάλες διαφορές, προσωπικά συμφέροντα, πολιτικές.

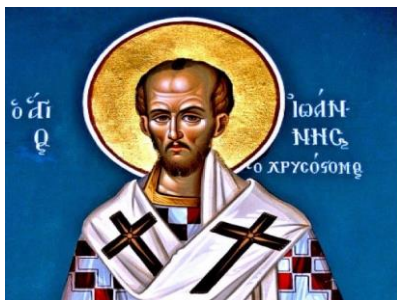
- Το Άγιο Πνεύμα δεν είναι ομοούσιο του Θεού και του Χριστού.
- Το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται εκ του Πατρός.
- Ο Χριστός είναι δημιούργημα του Θεού.
- Ένας είναι ο Θεός και είναι τριαδικός.
- Όχι στις αιρέσεις!

Έτσι, παραιτείται, στα κτήματά του επιστρέφει στη Ναζιανζό, στην ποίηση και τη θεολογία, στους στοχασμούς για τον Θεό.

Γρηγόριος Θεολόγος: Αν όλοι οι άνθρωποι αγαπούσαν και αγαπιούνταν, δε θα υπήρχε κακία στον κόσμο.

Την εποχή που ο Γρηγόριος απομακρύνεται από την καταιγίδα κι επιστρέφει στο ασκηταριό του, στη γαλήνια πατρίδα, ο Ιωάννης ακολουθεί αντίστροφο δρόμο: Εγκαταλείπει τη σπηλιά όπου δύο χρόνια ζούσε μοναχός, στην Αντιόχεια, όπου γεννήθηκε, επιστρέφει ορμητικός!

Με την ευγλωττία του έχει σκοπό να παρηγορήσει, με τη φιλανθρωπία του σε βοήθεια να παρακινήσει, με τις συμβουλές του, τέλος, την κοινωνία να ξυπνήσει.

Κι είναι τέτοιο το χάρισμα του λόγου του Ιωάννη, τόσο όμορφα αυτά που λέει όταν παρηγορεί (μα κι όταν ακόμη συμβουλευεί ή κατηγορεί), έχει τέτοια φλόγα ο λόγος του, τέτοια ορμή, που τον αποκαλούν Χρυσόστομο.

Ιωάννης Χρυσόστομος: Και μην ξεχνάτε: Χώμα και στάχτη, χόρτο και σκόνη, σκιά και καπνός και όνειρο είναι ο άνθρωπος, ακόμα κι αν είναι άρχοντας ισχυρός!

- Μπράβο!
- Αληθινά χρυσόστομος!
- Μα τι καλά που τα λέει!
- Πες τα, Χρυσόστομε!

Είναι ασυμβίβαστος ο Ιωάννης, πίσω ποτέ δεν κάνει, το δίκαιο υπερασπίζεται και τις ευθύνες του αναλαμβάνει. Όταν ο Ιωάννης διορίζεται αρχιεπίσκοπος στην Κωνσταντινούπολη, έχει σκοπό να τα αλλάξει όλα!

Ιωάννης Χρυσόστομος: Όχι στη διαφθορά της εξουσίας και στη σπατάλη του κλήρου! Όχι στην αυθαιρεσία του κράτους και στην επίδειξη του πλούτου! Όχι στην ανηθικότητα, την πλεονεξία και την κοινωνική αδικία!

Συσσίτια οργανώνει για τους φτωχούς, γράμματα μαθαίνει στους πολλούς, πουλάει τα πλούτη της εκκλησίας για να τα δώσει στους φτωχούς, μα πώς μοναχός να σταθεί απέναντι στους κόλακες που έκανε εχθρούς;

- Τα προνόμια να αφήσουμε και να δουλεύουμε στην Πρόνοια!
- Μα τι λέει αυτός; ...
- Τα θέλει όλα ίσα κι όμοια!
- Χα, χα, χα, ας τα ξεχάσει όλα αυτά!

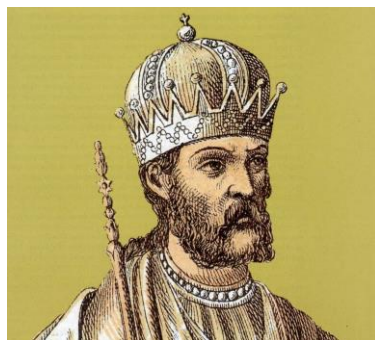
Αυτοκράτειρα Ευδοξία: Στην εξορία θα τον στείλω. Δε μας τα λέει καλά!

Ο Ιωάννης οδηγείται δυο φορές στην εξορία, μα ο λαός και το μεγαλύτερο μέρος του κλήρου απαιτεί την επιστροφή του. Τελικά, πεθαίνει εξόριστος.

Η μνήμη του Βασιλείου, του Γρηγορίου και του Ιωάννη έμεινε ζωντανή, το έργο τους και το παράδειγμα ακολούθησαν πολλοί. Μα, με τα χρόνια, κάποιοι είχαν παρασυρθεί κι οι υποστηρικτές τους στα τρία είχαν χωριστεί: Κάποιοι ήταν Βασιλείτες, κάποιοι Γρηγορίτες και κάποιοι Ιωαννίτες!

- Ο Βασίλειος είναι καλύτερος του Γρηγορίου.
- Όχι, ο Ιωάννης είναι σοφότερος όλων.
- Τη σκέψη του Γρηγορίου κανείς δε φτάνει.

Μέχρι που κάποτε, ένας επίσκοπος σκέφτηκε κι ένας αυτοκράτορας αποφάσισε να βάλουν τέλος στην ανόητη διαμάχη, δίνοντας στους τρεις τη δύναμη του ενός:

Αλέξιος Α' Κομνηνός (αυτοκράτορας) – Ιωάννης Μαυρόπους (επίσκοπος Ευχαϊτών): Μια τριανδρία θα συγκροτήσουν, δυνατή σαν το σύμβολο της Αγίας Τριάδας! Ταυτόχρονα, θ' αναδείξουμε τη βαθιά σχέση των χριστιανών με τα ελληνικά γράμματα!

- Ζήτωωωωω!

Οι Τρεις Ιεράρχες είχαν μελετήσει τα αρχαία κείμενα και τα θεωρούσαν πολύ σπουδαία, σε αντίθεση με κάποιους άλλους που τα θεωρούσαν επικίνδυνα, ειδωλολατρικά.

Όταν λοιπόν εγκαινιάζει ο αυτοκράτορας το αναδιοργανωμένο πανεπιστήμιο, ορίζει προστάτες του τον Μέγα Βασίλειο, τον Γρηγόριο τον

Θεολόγο και τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο: τους Τρεις Ιεράρχες και φωστήρες του κόσμου!

- Δεν καταλαβαίνω!
- Γιατί γιορτάζουμε σήμερα;
- Γιατί, τελικά, είναι τόσο σημαντικοί οι Ιεράρχες;
- Και γιατί τους λέμε Ιεράρχες;
- Γιατί είναι προστάτες των γραμμάτων;
- ... και των μαθητών;

Ζήσαμε σε μια μακρινή εποχή που ήταν κρίσιμη και μεταβατική. Πλούτος κι εξουσία μεταφέρθηκαν απ' τη Ρώμη στην Ανατολή κι ήρθαν σε αντίθεση μ' όσα πίστευαν εκεί οι ισχυροί. Κάποιοι το λεν πολιτική, κάποιοι συμφέροντα, οικονομία, κάποιοι ερμηνεία των γραφών, εκπαίδευση, θεολογία.

Μα είναι σημαντικό να ξέρεις πως την αλήθεια μόνο η γνώση δίνει, η εκπαίδευση, το μάθημα που ο γονιός κι ο δάσκαλος σου δίνει. Γιατί ο καθένας έχει δικαίωμα να συμμετέχει στην αλήθεια, στη γνώση, στην εκπαίδευση που γίνεται γλυκιά συνήθεια!

Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση!

